

REFERENCES

Breyli, R., and Mayers, S. *Printsipy korporativnykh finansov* [Principles of Corporate Finance]. Moscow: Olimp-Biznes, 2000.

Dorofeev, M. L. "Osobnosti primeneniia matritsy finansovykh strategiy Franshona i Romane v strategicheskome finansovom analize kompanii" [Features of the application of the matrix of financial strategies of Franchon and Romanet in the strategic financial analysis of the company]. *Finansy i kredit*, no. 23 (359) (2009): 23-27.

Kuznetsova, I. D. *Upravlenie denezhnymi potokami predpriiatiia* [Cash Management businesses]. Ivanovo, 2008.

Keon, A. J. et al. *Financial Management: Principles and Applications*: Prentice Hall, 2002.

Reider, R., and Heyler, P. B. *Managing Cash Flow An Operational Focus*. Hoboken, New Jersey: Published by John Wiley & Sons, Inc., 2003.

Ross, S., Westerfield, R., and Jordan, B. *Fundamentals of Corporate Finance*. Boston: MGH, 2000.

Skott, M. *Factory stoimosti: Rukovodstvo dlia menedzherov po vyivleniiu rychagov sozdaniia stoimosti* [Cost factors: a guide for managers to identify the levers of value creation]. Moscow: Olimp-Biznes, 2000.

Yastrubetska, L. S. "Orhanizatsiino-ekonomichniy mekhanizm upravlinnia hroshovymy potokamy promyslovykh pidpriemstv Ukrainy" [Organizational-economic mechanism of cash flow of the industrial enterprises of Ukraine]. *Avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk*.

Yermoshkina, O. V. *Upravlinnia finansovymy potokamy promyslovykh pidpriemstv: teoriia, praktyka, perspektyvy* [Financial flows of industrial enterprises: the theory, practice and prospects]. Dnipropetrovsk: NHU, 2009.

УДК 336.226.1

НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ВПЛИВУ МАЙНОВИХ ПОДАТКІВ НА ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

© 2015 КОТЛЯРОВ Є. І.

УДК 336.226.1

Котляров Є. І. Напрямки підвищення впливу майнових податків на формування місцевих бюджетів

Проаналізовано склад майнових податків, що передбачені податковим законодавством України. До переваг майнового оподаткування належать порядок реєстрації прав власності на майно, що оподатковується, тривалий в часі характер власності та стабільність бази оподаткування. Серед основних недоліків існуючого майнового оподаткування виділено порядок визначення об'єкта та бази цих податків. До недоліків порядку оподаткування земельних ділянок віднесено те, що їх нормативна оцінка була встановлена понад 20 років тому, а передбачений порядок її індексації на рівень інфляції не враховує змін, що відбулися на зернових ринках. До недоліків оподаткування нерухомості, що відмінна від земельної ділянки, віднесено порядок встановлення ставок податку у відсотках від мінімальної заробітної плати, яка не пов'язана з об'єктом оподаткування. Пропонується при визначенні бази оподаткування враховувати ринкову вартість нерухомості, як це прийнято у більшості країн. Для вдосконалення оподаткування транспортних засобів пропонується розширити перелік платників цього податку та як об'єкти оподаткування розглядати не тільки наземні транспортні засоби, а й водні та повітряні.

Ключові слова: земельний податок, податок на нерухомість, транспортний податок.

Табл.: 1. **Бібл.:** 16.

Котляров Євген Іванович – кандидат економічних наук, доцент кафедри оподаткування, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (пр. Леніна, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: ekotlarov@i.ua

УДК 336.226.1

Котляров Е. И. Направления повышения влияния имущественных налогов на формирование местных бюджетов

Проанализирован состав имущественных налогов, предусмотренных в налоговом законодательстве Украины. К достоинствам имущественного налогообложения относятся порядок регистрации прав собственности на облагаемое имущество, длительный по времени характер собственности и стабильность базы налогообложения. Среди недостатков действующего имущественного налогообложения в качестве основных выделен порядок определения объекта и базы этих налогов. К недостаткам порядка налогообложения земельных участков отнесено то, что их нормативная оценка была установлена более 20 лет назад, а предусмотренный порядок ее индексации на уровень инфляции не учитывает изменений, которые произошли на зерновых рынках. К недостаткам налогообложения недвижимости, отличной от земельного участка, отнесен порядок установления ставок налога в процентах от минимальной заработной платы, которая не связана с объектом налогообложения. Предлагается при определении базы налогообложения учитывать рыночную стоимость недвижимости, как это принято в большинстве стран. Для совершенствования налогообложения транспортных средств предлагается расширить перечень плательщиков этого налога и в качестве объектов налогообложения рассматривать не только наземные транспортные средства, но и водные, и воздушные.

Ключевые слова: налог на землю, налог на недвижимость, транспортный налог.

Табл.: 1. **Библ.:** 16.

Котляров Евгений Иванович – кандидат экономических наук, доцент кафедры налогообложения, Харьковский национальный экономический университет им. С. Кузнеця (пр. Ленина, 9а, Харьков, 61166, Украина)

E-mail: ekotlarov@i.ua

UDC 336.226.1

Kotliarov Ie. I. Directions of Increase of Influence of Property Taxes on the Establishing of Local Budgets

The article analyzes the composition of property taxes, provided in the tax legislation of Ukraine. The advantages of property taxation are the order of registration of the taxable property ownership, long time ownership pattern and stability of the taxation base. Among the disadvantages of the existing property taxation as the major have been selected the order of object determination and bases of these taxes. As disadvantage of the procedure of land value taxation is considered that their normative value was set more than 20 years ago, and the provided procedure of its indexation against the inflation rate does not take into account changes that the grain markets have undergone. As the disadvantages of real estate taxation, other than land value, can be classified the order of setting the tax rates as a percentage of the minimum wage, which is not related to the object of taxation. In determining the tax base, it is proposed to take into consideration the market value of property, as is customary in most countries. To improve the taxation of vehicles, it is proposed to expand the list of related tax payers, and to consider as objects of taxation not only land transport, but also vessels and aircraft.

Key words: land tax, real estate tax, transport tax.

Tabl.: 1. **Bibl.:** 16.

Kotliarov Ievgen I. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor of the Department of Taxation, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economic (pr. Lenina, 9a, Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: ekotlarov@i.ua

Децентралізація місцевого самоврядування неможлива без посилення фінансової самостійності регіонів. Одним із джерел забезпечення такої самостійності є податкові надходження. У діючій податково-бюджетній системі України [1, 2] наповнення місцевих бюджетів передбачається за рахунок стягнення місцевих податків та зборів і зарахування до місцевих бюджетів частки загальнодержавних податків (податок на доходи фізичних осіб та ресурсні платежі). Надання більшої фінансової самостійності місцевим органам самоврядування нерозривно пов'язане зі збільшенням податкових надходжень до місцевих бюджетів та відповідним зниженням питомої ваги дотацій та субсидій (що надаються з державного бюджету територіальним громадам). Таким чином, актуальним є пошук напрямків удосконалення механізмів справляння тих податків, зборів і платежів, які в умовах чинної бюджетної системи [2] забезпечують наповнення місцевих бюджетів.

Питанням удосконалення місцевого оподаткування присвячували увагу такі українські вчені, як А. Кравчун, А. Крисоватий, Н. Бобох, І. Кушал, Л. Попова, Н. Проць, А. Соколовська, Л. Тарангул, М. Тарасюк, І. Щербина, С. Юрій. Але постійні зміни в податковому законодавстві потребують оновлення та поліпшення раніше отриманих результатів.

Діюча в Україні податкова система [1] передбачає справляння таких майнових податків, як плата за землю, податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, та податок чи збір, пов'язаний з власністю на транспортні засоби (з 2015 р. – транспортний податок). За класифікацією, що передбачена в податково-бюджетному законодавстві [1, 2], майнові податки є джерелом наповнення місцевих бюджетів.

Як свідчать дані, що наведені в *табл. 1*, майнові податки не займають суттєвого місця в загальній сумі доходів місцевих бюджетів: протягом 2007–2014 рр. вони склали від 4,9 до 7,4%.

З *табл. 1* зрозуміло, що надходження до місцевих бюджетів сум майнових податків має тенденцію до зростання: з 5,2 млрд грн у 2007 р. до 12,5–13,3 млрд грн у 2012–2014 рр., що пояснюється, зокрема, змінами у бюджетному і податковому законодавстві. Незважаючи на високі темпи зростання абсолютних сум надходжень майнових податків, їх питома вага у податкових надходженнях до місцевих бюджетів протягом 2007–2014 рр. мала різнонаправлені тенденції, демонструючи як зростання, так і зниження. Але, коливаючись в межах 9,6–16,7%, питома вага майнових податків залишається значно меншою в порівнянні з практикою, що склалася в країнах з розвиненим місцевим самоврядуванням [9].

При розгляді напрямків удосконалення механізмів майнового оподаткування слід звернути увагу на такі особливості об'єкта та бази оподаткування, які полегшують у подальшому податкове адміністрування.

По-перше. Право власності на те чи інше майно, яке розглядається як об'єкт оподаткування, зазвичай реєструється на державному рівні. Наприклад, в Україні права власності на земельні ділянки реєструються відповідно до Закону [4], права власності на нерухоме майно – відповідно до Закону [5]. Тобто, проблема визначення платника податків (власника майна) вирішується в рамках процедури реєстрації майнових прав.

По-друге. Характеристики майна зазвичай стабільні в часі (наприклад, площа земельної ділянки чи

Таблиця 1

Формування доходів місцевих бюджетів у 2008–2014 рр.

Показник	Рік							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Усього доходів, млн грн	107050,5	137455,3	134559,4	159397,1	181530,4	225273,5	221019,4	231702,0
Трансферти	48701,5	63583,5	63523,7	78881,3	94875,0	124459,6	115848,3	130600,9
Податкові надходження, усього, млн грн	44593,4	59281,4	59157,6	67575,6	73086,9	85852,0	91191,1	87333,7
Майнові податки, млн грн	5243,8	8239,9	9901,0	11445,3	11374,6	13266,8	13402,1	12527,7
з них:								
Плата за землю	3889,3	6681,4	8362,7	9539,9	10700,9	12581,7	12802,9	12083,9
Податок на нерухомість	–	–	–	–	–	0,1	22,5	44,9
Податок на власників транспортних засобів	1354,6	1559,4	1538,5	1505,4	285,1	25,5	7,9	3,7
Збір за першу реєстрацію транспортних засобів	–	–	–	–	388,6	659,6	576,7	395,2
Частка майнових податків у доходах місцевих бюджетів, %	4,9	6,0	7,4	7,2	6,3	5,9	6,1	5,4
Частка майнових податків у податкових надходженнях місцевих бюджетів	10,8	13,0	16,7	14,5	12,0	10,7	11,6	9,6

Джерело: складено автором за матеріалами офіційного сайту Державної казначейської служби [3].

нерухомості, робочий обсяг двигуна транспортного засобу) і не можуть змінюватися без внесення відповідних записів у державні реєстри майнових прав.

По-третє. Тривалий характер існування об'єкта оподаткування та тривалий характер власності дозволяє гарантувати податкові надходження протягом тривалого часу.

Тобто, при застосуванні таких податків мінімізуються можливості протиправного ухилення від оподаткування.

Але, розглядаючи в тривалому часі такі надходження, можна побачити і певні недоліки. Майно активно купується на стадії поживлення економіки і зростання доходів і прибутку; у період спаду економіки (коли знижуються доходи і прибутки) придбання рухомого і не рухомого майна теж сповільнюється.

Поширений погляд на майнові податки, згідно з яким вони є свого роду платою за ті послуги, що надаються місцевими органами влади (освітлення території населених пунктів, надання побутових послуг, підтримка в гарному стані автомобільних шляхів). Саме цим пояснюється те, що в тих країнах світу, де місцеве самоврядування пройшло довгий шлях становлення і розвитку, саме майнові податки є бюджетотворюючими для місцевих фінансів.

Незначний вплив на доходи місцевих бюджетів майнових податків в Україні пояснюється не тільки діючою бюджетною системою, а й, на думку автора, податковою системою, яка спрямована на мінімізацію податкових надходжень від цих обов'язкових платежів за рахунок надання широкого кола пільг, низьких ставок і недосконалого порядку розрахунку податкових зобов'язань. Тому, для підвищення фіскальної самостійності місцевих бюджетів, доцільним є розгляд основних напрямків удосконалення майнового оподаткування в Україні.

Плата за землю. Згідно з Податковим кодексом податкові зобов'язання з цього податку визначаються площею земельної ділянки та рівнем її нормативної оцінки. У свою чергу, нормативна оцінка визначається залежно від напрямків використання земельної ділянки: для сільськогосподарських і несільськогосподарських потреб.

Збільшення надходжень з плати за землю, що спостерігалось у періоді 2007–2014 рр., пояснюється не тільки зростанням ставок цієї плати, а й проведенням робіт з нормативної оцінки земель.

Недоліки щодо визначення розміру плати містяться передусім у діючому порядку визначення нормативної оцінки. Залежно від призначення земельної ділянки для встановлення нормативної оцінки використовуються відповідні методики, що затверджені Кабінетом Міністрів України [6, 7].

Нормативна оцінка земель сільськогосподарського призначення була проведена станом на 1 липня 1995 р. для всіх сільськогосподарських земель України.

Нормативна оцінка земель населених пунктів у даний час знаходиться у стадії завершення. За інформацією Державного агентства земельних ресурсів, станом на

1 жовтня 2015 р. з 29730 населених пунктів, що існують в Україні, оцінка не проведена у 1288 населених пунктах [8].

В умовах відсутності сформованого ринку земель і, відповідно, відсутності ринкових механізмів встановлення цін на земельні ділянки, єдиний шлях для визначення нормативної оцінки – прив'язка до якихось індикаторів, які дозволяють визначити цінність землі для ведення тієї чи іншої діяльності. Нормативна оцінка земельних ділянок сільськогосподарського призначення прив'язана до ціни зерна, родючості землі, виробничих витрат, норми рентабельності та терміну капіталізації рентного доходу [6].

З часу проведення попередньої нормативної оцінки (станом на 1 липня 1995 р.) минуло більше 20 років. За цей час змінився не тільки рівень виробничих витрат, а й порядок їх визначення, орієнтація зернового ринку на світові ринки. Протягом останніх 20 років значно змінилася ціна зерна на світових ринках. Потребує уточнення норми рентабельності, що врахована при встановленні нормативної оцінки.

Вплив усіх цих факторів потребує оновлення нормативної оцінки та її коригування. Вимагає детального вивчення також питання, якою мірою кумулятивний коефіцієнт переоцінки (який залежить виключно від індексу інфляції) відповідає тим змінам, які відбулись у кількісних характеристиках тих факторів, що визначають нормативну оцінку сільськогосподарських земель.

У подальшому при формуванні ринку земель сільськогосподарського призначення будуть складатися умови для переходу на модель встановлення ставок земельного податку у відсотках до ринкової вартості земельної ділянки. При цьому буде потрібним встановити періодичність визначення ринкової вартості, яка буде служити базою оподаткування.

Аналогічні недоліки характерні і для нормативної оцінки земель несільськогосподарського призначення, яка визначається цілим рядом факторів: рентний дохід для відповідної категорії земель, коефіцієнти, які враховують місце розташування земель, вид використання, приналежність земельної ділянки до земель природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного призначення. Кількісні значення цих факторів також потребують періодичного уточнення.

Тобто, для визначення бази оподаткування таких категорій земель необхідно також використовувати ринкові методи оцінки.

Слід зробити висновок, що тільки підвищення ставок цього податку не приведе до усунення вказаних «системних» недоліків порядку обчислення податку. Першочерговим, на думку автора, є саме зміна самої методології визначення вартості земельної ділянки для цілей оподаткування.

Податок на нерухомість, відмінну від земельної ділянки. Слід відмітити, що нерухоме майно є об'єктом оподаткування в більшості розвинених країн світу. Податок на нерухоме майно є традиційним податком для більш ніж 130 країн світу і забезпечує значну частину надходжень до місцевих бюджетів (в Австрії та Нідер-

ландах вони становлять понад 90 відсотків надходжень, у Канаді – до 81%, у США – до 70%) [9, с. 159].

В Україні цей податок було введено в дію лише з січня 2013 р. як місцевий податок, справляння якого є обов'язковим. З 2015 р. відбулося розширення об'єкта оподаткування – шляхом включення до нього нежитлової нерухомості.

Характерною особливістю української моделі оподаткування нерухомості є:

- ✦ установлення ставки податку у відсотках до мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року за 1 квадратний метр нерухомості, що віднесена до об'єкта оподаткування;
- ✦ надання податкових пільг у вигляді зменшення бази оподаткування (для житлової нерухомості).

Вибір як бази оподаткування саме площі нерухомості не відповідає практиці, що склалася в більшості країн світу, в яких оподаткування здійснюється виходячи з ринкової вартості нерухомості. Так, у Франції, Німеччині, Австрії, Швейцарії, Англії та інших європейських державах ставка податку на нерухомість складають в середньому 1–2% від її вартості [10].

Автори науково-практичного коментарію до Податкового кодексу [11] наводять такі аргументи на підтримку прив'язання бази оподаткування податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, до площі, а не ринкової вартості.

По-перше, ціни на нерухоме майно в різних регіонах України суттєво відрізняються та в більшості випадків завищені, що продиктовано спекулятивними операціями на ринку нерухомості. *По-друге*, проблемним є механізм проведення індексації цін на нерухоме майно з метою встановлення регіональних поправок, оскільки вартість нерухомості може коливатися упродовж року. *По-третє*, впровадження системи ринкової оцінки нерухомості буде залежати від впливу «людського фактора», що призведе до корупції та зловживань з боку чиновників.

З цими аргументами неможливо погодитись з цілого ряду причин. Саме встановлення механізму визначення ринкової вартості нерухомості може стати інструментом боротьби зі спекулятивними операціями. Другим контраргументом є те, що оціночна діяльність сьогодні повинна здійснюватися суб'єктами господарчої діяльності – незалежними оцінювачами відповідно до вимог Закону [12], які мають відповідну професійну підготовку та зареєстровані в державному реєстрі суб'єктів оціночної діяльності.

Можна стверджувати, що існуюча нормативна база є достатньою для використання оціночної вартості для цілей оподаткування нерухомості. Крім того, як у Законі [12], так і у низці діючих в Україні Національних стандартів оцінки містяться методичні підходи, достатні для врахування регіональної специфіки при визначенні вартості нерухомого майна.

Необхідність враховувати регіональну специфіку об'єкта оподаткування (зокрема, місце його розташування) визнають і місцеві органи влади. Так, згідно з «Положенням про податок на нерухоме майно, відмінне

від земельної ділянки у місті Харкові» [13], на території м. Харків ставки цього податку диференційовані залежно від місця розташування об'єкта нежитлової нерухомості. Таку диференціацію здійснено шляхом зонування міста на 4 зони і встановлення найбільших ставок для першої зони (центральна частина адміністративних районів) та мінімальної – для четвертої. Крім того, цим же рішенням Харківської міської ради передбачені різні ставки оподаткування (в межах однієї зони) залежно від призначення нежитлової нерухомості: готельні, офісні, торговельні будівлі, гаражі тощо.

Надто ліберальні ставки цього податку (в м. Харкові – від 0,2 до 1% від мінімальної заробітної плати за 1 квадратний метр) та значні пільги при визначенні бази оподаткування призводять до надмірного, на думку автора, звуження кола платників податків і, як наслідок, – до незначних податкових надходжень. Згідно з дослідженням Н. Бобоха платниками податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, є менше 1% населення [14]. Згідно з даними Державної казначейської служби [3] в цілому по Україні надходження цього податку до місцевих бюджетів склали (див. табл. 1): у 2013 р. – 22,5 млн грн (0,02% від загальної суми податкових надходжень), у 2014 р. – 44,9 млн грн (0,05% від загальної суми податкових надходжень).

Тобто, діючий розмір ставок не дозволяє податку на нерухомість виконувати фіскальну функцію і не здійснює ніякого регулюючого впливу на поведінку платників податків.

Отже, на сьогодні становиться актуальним перегляд основних елементів податку на нерухоме майно з метою розширення переліку платників цього податку (всі власники нерухомості), визначення бази оподаткування (ринкова вартість нерухомості), встановлення ставок на рівні, що дозволить більш повно задовільняти фінансові потреби місцевих бюджетів.

При цьому, на думку автора, доцільним є збереження виключення з об'єкта оподаткування окремих видів нерухомості соціальної спрямованості (п. 266.2.2 статті 266 Податкового кодексу [1]: будівлі дитячих будинків сімейного типу, житлова нерухомість, що належить багатодітним родинам або дітям-сиротам, тощо).

Для захисту малозабезпечених власників нерухомості (пенсіонерів, інвалідів, тощо) слід передбачити певні податкові пільги (шляхом виключення відповідної нерухомості з об'єкта оподаткування, або шляхом встановлення коригуючого коефіцієнту до бази оподаткування, або шляхом встановлення знижених ставок).

Також є доцільним вивчення світового досвіду щодо поєднання податку на землю і податку на нерухомість. У практиці західноєвропейських країн зустрічається термін «*property tax*» (майновий податок), що поєднує податок на землю, нерухомість та інші активи, має постійний характер, тобто сплачується щорічно [15]. Але практична реалізація такого підходу можлива після проведення масової приватизації земельних ділянок.

Закінчуючи розгляд проблем наповнення місцевих бюджетів за рахунок майнових податків, не можна не погодитись з думкою І. Кушал і С. Присяжного: «Якщо всі

питання місцевого оподаткування регламентує держава, то й усі недоліки, пов'язані зі справлянням місцевих податків і зборів, автоматично перекладаються на її плечі. Крім того, формування дохідної частини місцевих бюджетів визначає обсяги та напрями використання одержаних коштів. Отже, беручи на себе відповідальність за формування в усіх деталях доходів місцевих бюджетів, держава тим самим значною мірою бере на себе відповідальність за витрачання коштів. Якщо ж місцеві органи влади одержать певну свободу у сфері місцевого оподаткування, то саме на них буде покладена відповідальність за напрями та ефективність витрачання коштів від запроваджених податків» [16].

Майнові податки, пов'язані з правом власності на транспортні засоби. Протягом існування податкової системи України як незалежної держави завжди існував відповідний податок (збір) у тому чи іншому вигляді. На думку автора, найбільш ефективним був податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів, що справлявся у 1992–2010 рр. Саме цей податок забезпечував стабільні доходи місцевим бюджетам (див. табл. 1) і, одночасно, за рахунок передбачених пільг не був обтяжливим для малозабезпечених верств населення.

Менш справедливим слід вважати збір за реєстрацію транспортних засобів, що справлявся протягом 2011–2014 рр. Крім того, що такий збір забезпечував менший обсяг надходжень до місцевих бюджетів, він не гарантував стабільність надходжень відповідних коштів, що пояснюється самою назвою збору – справляння його тільки при першій реєстрації.

Скасування цього збору з 2015 р. та введення з цього року транспортного податку з незрозумілих причин звільнило від оподаткування власників повітряних та водних транспортних засобів.

Відсутність звітних даних про надходження транспортного податку, що почав справлятися з початку 2015 р., не дозволяє оцінити його доцільність. Але обмежене коло платників цього податку (власники легкових автомобілів, які використовувалися до 5 років і мають об'єм циліндрів двигуна понад 3000 куб. см) дозволяє прогнозувати подальше зниження податкових надходжень від нього.

Таким чином, розгляд сучасного стану майнового оподаткування показує, що потенціал цих податків у частині формування місцевих бюджетів майже не використовується. Діючий в Україні порядок справляння майнових податків призводить до того, що їх питома вага в загальній сумі доходів протягом 2007–2014 рр. не перевищувала 8%, що значно нижче, ніж рівень, характерний для податкових систем розвинених країн світу.

Недоліки діючого порядку справляння майнових податків проявляються передусім в порядку визначення об'єкта та бази оподаткування, прив'язування податкових зобов'язань до умовної нормативної оцінки або до мінімальної заробітної плати, яка не має жодного відношення до вартості об'єкта нерухомості.

Звідси витікають основні напрями вдосконалення порядку майнового оподаткування – врахування при визначенні об'єкта оподаткування його ринкової вартості.

Стосовно оподаткування транспортних засобів, на думку автора, найбільш доцільним є повернення в податкову систему податку на власників транспортних засобів з поширенням його на власників повітряних і водних видів транспорту. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
3. Офіційний сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.treasury.gov.ua/>
4. Закон України «Про Державний земельний кадастр Закон України» від 07.07.2011 р. № 3613-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3613-17>
5. Закон України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 01.07. 2004 р. № 1952-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1952-15>
6. Про Методику нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення та населених пунктів : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 березня 1995 р. № 213 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/213-95-%D0%BF>
7. Про затвердження Методики нормативної грошової оцінки земель несільськогосподарського призначення (крім земель населених пунктів) : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1278 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1278-2011-%D0%BF>
8. Офіційний сайт Державного агентства земельних ресурсів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://land.gov.ua>
9. Зима О. Г. Удосконалення оподаткування нерухомого майна з урахуванням зарубіжного досвіду / О. Г. Зима, І. С. Єршова // Бізнес Інформ. – 2012. – № 6. – С. 159–161.
10. Кравчун А. С. Щодо окремих питань реформування оподаткування майна в Україні / А. С. Кравчун // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2011. – № 1 (3) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/e-journals/Choasp/2011_1/11kasmvu.pdf
11. Науково-практичний коментар до Податкового кодексу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.profwins.com.ua/ru/comentsnk.html>
12. Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» від 12.07.2001 № 2658-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2658-14>
13. Рішення 36 сесії Харківської міської Ради 6 скликання від 21.01.2015 р. № 1793/15 «Про внесення змін до рішення 4 сесії Харківської міської ради 6 скликання від 12.01.2011 № 126/11 «Про врегулювання питань справляння податків на території міста Харкова відповідно до норм Податкового кодексу України». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://doc.citynet.kharkov.ua/uk/profile/document/view/id/638122>
14. Бобох Н. М. Формування механізму оподаткування нерухомого майна, відмінного від земельної ділянки, в Україні / Н. М. Бобох [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/1546/1/Forming.pdf>

15. Огороднікова І. І. Податкове законодавство та практика оподаткування земельних ділянок зарубіжних країн. / І. І. Огороднікова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ndi-fp.asta.edu.ua/files/doc/ogorodnikova-tneu.pdf>.

16. Кушал І. М. Напрями реформування системи місцевого оподаткування України / І. М. Кушал, С. В. Присяжний [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dspace.snu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/3439/1/Nvdu_2013_10_9.pdf

REFERENCES

Bobokh, N. M. "Formuvannya mekhanizmu opodatkuvania nerukhomoho maina, vidminnoho vid zemelnoi dilianky, v Ukraini" [The formation mechanism of taxation of real property other than land in Ukraine]. <http://esnir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/1546/1/Forming.pdf>

Kravchun, A. S. "Shchodo okremykh pytan reformuvannya opodatkuvania maina v Ukraini" [As for the individual on the reform of property taxation in Ukraine]. http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/e-journals/Choasp/2011_1/11kasmvu.pdf

Kushal, I. M., and Prysiaznyi, S. V. "Napriamy reformuvannya systemy mistsevoho opodatkuvania Ukrainy" [Areas of reform of local taxation in Ukraine]. http://dspace.snu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/3439/1/%20Nvdu_2013_10_9.pdf

[Legal Act of Ukraine] (2011). <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3613-17>

[Legal Act of Ukraine] (2004). <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1952-15>

[Legal Act of Ukraine] (1995). <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/213-95-%D0%BF>

[Legal Act of Ukraine] (2011). <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1278-2011-%D0%BF>

[Legal Act of Ukraine] (2010). <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

[Legal Act of Ukraine] (2001). <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2658-14>

[Legal Act of Ukraine] (2015). <https://doc.citynet.kharkov.ua/uk/profile/document/view/id/638122>

[Legal Act of Ukraine] (2010). <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

"Naukovo-praktychnyi komentar do Podatkovoho kodeksu Ukrainy" [Scientific and practical commentary to the Tax Code of Ukraine]. <http://www.profiwins.com.ua/ru/comentsnk.html>

Ofitsiyniy sait Derzhavnoho ahentstva zemelnykh resursiv Ukrainy. <http://land.gov.ua>

Ohorodnikova, I. I. "Podatkove zakonodavstvo ta praktyka opodatkuvania zemelnykh dilianok zarubizhnykh krain" [Tax law and practice of taxation of land abroad]. <http://ndi-fp.asta.edu.ua/files/doc/ogorodnikova-tneu.pdf>

Ofitsiyniy sait Derzhavnoi kaznacheiskoi sluzhby Ukrainy. <http://www.treasury.gov.ua/>

Zyma, O. H., and Yershova, I. S. "Udoskonalennia opodatkuvania nerukhomoho maina z urakhuvanniam zarubizhnoho dosvidu" [Improving the property tax on the basis of international experience]. *Biznes Inform*, no. 6 (2012): 159-161.